چالش‌های فراروی توسعه پایدار گردشگری

حمید رضایی

اگرگردشگری را یک صنعت ببینیم، انتظار این است که گردشگری به یک بخش مولد تبدیل شود و آن‌وقت باید با چارچوب اقتصادی برای آن راهکار و برنامه ارائه دهیم

چرا گردشگری در ایران رشد نمی‌کند؟ آیا جاذبه‌های گردشگری ایران نسبت به مالزی، ترکیه و حتی کشور کوچکی مثل مالدیو کمتر است؟ چرا برخی کشورهای در حال توسعه توانسته‌اند بخش زیادی از درآمد ملی خود را از این بخش تامین کنند، اما جاذبه‌های گردشگری ایران با مشکل خروج اشیای عتیقه روبه‌روست.

اینها شاید به دلیل این است که اهمیت موضوع گردشگری در ایران هنوز درک نشده است. شاید هم هنوز به این موضوع مثل یک صنعت نگاه نمی‌شود. شاید گردشگری بیشتر برای ما یک واژه ادبی است تا یک موضوع مورد توجه ویژه مردم جهان. به راستی چرا عده‌ای از یک سوی جهان به کشور ما هجوم می‌آورند تا چند کوزه شکسته متعلق به هزاران سال پیش را از کشور خارج کنند و در موزه‌های خودشان به نمایش بگذارند و گردشگران را به سوی آن جذب کنند؟

چندی پیش فعالان این حوزه در سمینار توسعه پایدار گردشگری و چالش‌های فراروی آن در ایران به بررسی چالش مالی و اقتصادی فراروی توسعه پایدار گردشگری پرداختند.

نخستین موضوع این است که ما پول کافی برای توسعه گردشگری نداریم. اما محمدرضا فرزین که کارشناس امور گردشگری است، با تاکید بر این‌که سهم سرمایه‌گذاری در تولید ناخالص داخلی ایران ۳۴ درصد، در ترکیه ۲۴ درصد و در هندوستان ۳۴ درصد است، درحالی‌که نرخ رشد اقتصادی در هر ۳کشور یادشده ۶/۵، ۶/۵ و ۶/۷ درصد است، این گونه می‌گوید که ما سرمایه لازم را داریم، ولی از آن استفاده مناسبی نمی‌کنیم.

او تاکید کرد که برای توسعه گردشگری در ایران، کمبود سرمایه احساس نمی‌شود بلکه باید از سرمایه موجود بهترین استفاده را برای گسترش آن‌داشته باشیم.

محمدرضا فرزین که در دانشگاه علامه طباطبایی، اقتصاد گردشگری تدریس می‌کند، صنعت گردشگری در کشورمان را یک فعالیت اقتصادی نمی‌داند و تاکید می‌کند قیمت تمام‌شده گردشگری در ایران گران است. فرزین می‌گوید: متاسفانه در کشور ما، نظام آماری درستی در حوزه گردشگری وجود ندارد؛ بسیاری از آمارهای موجود هم در این حوزه قابل اعتماد نیستند بنابراین به‌شکل شهودی می‌توانیم بگوییم که در گردشگری داخلی، پیشرفت خوبی داشته‌ایم و توسعه خدمات گردشگری در سال‌های اخیر مشهود بوده است.

وی در ادامه می‌گوید: بزرگ‌ترین خلا حوزه گردشگری ما، آموزش است و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری بیش از آن‌که به تولید کالای گردشگری بپردازد، باید به تولید محصولی به نام آموزش و پژوهش کمک کند.

بررسی موضوع گردشگری از بعد جامعه شناسی هم می‌تواند ما را به نتایج خوبی برساند، چیزی که کمتر کسی به آن توجه می‌کند.

علی‌اصغر سعیدی، استادیار جامعه‌شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران در این‌باره می‌گوید: در تعریف توسعه پایدار گردشگری باید تناسبی بین تاثیرات گردشگری روی محیط‌زیست و افزایش درآمدزایی و اشتغال ناشی از آن به وجود بیاید.

این استاد دانشگاه با بیان این‌که باید ببینیم در کجای این توسعه گردشگری پایدار هستیم، می‌گوید: یکی از دلایل رشد نکردن گردشگری در کشور ما این است که هیچ وقت بعد اقتصادی این پدیده نظر ما را جلب نکرده است و هیچ وقت به این کار به‌عنوان یک موضوع درآمدزا نگاه نکرده‌ایم.

در اقتصاد متعارف، درآمد دولت از بنگاه‌های اقتصادی و درآمد خانوار به دست می‌آید، اما در کشور ما که به درآمد نفتی وابسته است رشد اقتصادی از اساس با مشکل روبه‌روست.

این کارشناس مسائل اجتماعی، در ادامه به اصلی در اقتصاد اشاره می‌کند که بر اساس آن، سرمایه‌گذار خارجی با بخش خصوصی کار می‌کند و سرمایه‌گذاری خارجی زمانی پیشرفت می‌کند که بخش خصوصی قوی باشد، چون به دلیل تغییرهای مدیریت دولتی، سرمایه‌گذار خارجی علاقه‌ای به مشارکت با دولتی‌ها ندارد. بنابراین سرمایه‌گذاری خارجی از جمله در بخش گردشگری برمی‌گردد به این‌که چطور با بخش خصوصی تعامل خواهد داشت.

وی به لزوم مشارکت جامعه محلی در گردشگری هم تاکید کرد و گفت بهترین مدل واقعی چنین مشارکتی در شرایط موجود این است که مسائل گردشگری را به شکل اهداف-ابزار نگاه کنیم. جامعه محلی هم باید در این زمینه متشکل وارد شود. بهترین شکل همکاری هم این است که اهداف مشترک بوده و ابزار متفاوت باشند که دولت و جامعه در این بخش با هم همکاری کنند.

یکی از دلایل رشد نکردن گردشگری در کشور ما این است که هیچ وقت بعد اقتصادی این پدیده نظر ما را جلب نکرده است و ما هیچ وقت به این کار به‌عنوان یک موضوع درآمدزا نگاه نکرده‌ایم

بدون شک گسترش گردشگری با الزاماتی همراه است و همان‌طور که یک ساحل کثیف و بی‌امکانات در کنار دریای خزر نمی‌تواند گردشگران را مجذوب کند، نبود جایی درخور گردشگران برای استراحت از یک سفر دور و دراز هم به ادامه چنین مشکلی کمک می‌کند.

رجبعلی خسروآبادی، رئیس اجرایی اتحادیه هتلداران ایران هر چند سرمایه‌گذاری در حوزه گردشگری ایران را کاری سهل و ممتنع می‌داند می‌گوید:ساخت وساز مسکن بدون هرگونه حمایتی با اقبال سرمایه گذاران روبروست. برعکس می‌گوییم، یارانه و تسهیلات برای ساخت هتل می‌دهیم، اما باز هم کسی به سمت آن نمی‌رود. چرا این مشکل بروز می‌کند؟

وی در پاسخ به این پرسش می‌گوید: علت، بی‌توجهی به حوزه گردشگری آن هم به‌دلیل بهره‌مندی از منابع نفتی است. کشورهایی بیشتر به‌دنبال گردشگری می‌روند که درحال توسعه با جیب خالی هستند یا این‌که توسعه یافته‌اند و از همه جنبه‌های توسعه استفاده می‌کنند.

وی ادامه می‌دهد برای ساخت یک هتل ۵ ستاره با ۴۰۰ اتاق در تهران، براساس برآوردهای سال ۸۶، حدود۱۷۶میلیارد تومان هزینه لازم است. ۳۶میلیارد تومان این منبع مربوط به زمین است، ۲۴میلیارد تومان بهره‌ای است که برای ۸۰ درصد پول احداث، تسهیلات پرداخت می‌شود. ۱۶میلیارد تومان عوارض شهرداری است و برای هر اتاقی به‌طور متوسط ۲۵۰میلیون تومان هزینه خواهد شد.

چنین گفته‌ای آن‌قدر گویاست که هر سرمایه‌گذاری را مجبور می‌کند برای داشتن سود بیشتر و دردسر کمتر به جای هتل ساختن و منتظر مشتری بودن به فکر وارد کردن عروسک‌های چینی و پرتقال و سیب باشد، چون مصرف‌کننده آنها همیشه هست.

او البته این نکته را هم یادآور می‌شود که بهره‌برداری و داشتن مهارت در استفاده از امکانات هتل برای جذب گردشگر اهمیت زیادی دارد. امروز در هتلداری این‌گونه نیست که هتل را بسازیم و مطمئن باشیم، مسافر می‌آید، بلکه باید ابتدا از حضور مسافر اطمینان داشته باشیم، سپس هتل بسازیم.

اما شاید بارزترین نشانه رونق‌گردشگری در کشور ما همین سفرهای نوروزی است، مخصوصا در چند سال اخیر که با افزایش حجم خودروها، تعداد سفرهای شخصی افزایش یافته است.

اما این سفرها به تعبیر معاون هنری وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی «سونامی گردشگری» است. او می‌گوید: این سفرها یک باران ملایم نیست که همه جا را آباد کند، بلکه یک سیل توفنده‌ای است که همه‌جا را خراب می‌کند. با این رشد نیز تبعات آن، سال به سال بیشتر خواهد بود.

محمدحسین ایمانی‌خوشخو با تاکید بر این‌که گردشگری به‌عنوان یک پدیده فرهنگی، باید تکلیف خود را با اقتصاد روشن کند، معتقد است که اگر ما گردشگری را یک صنعت ببینیم، انتظار این است که گردشگری به یک بخش مولد تبدیل شود و آن‌وقت باید با چارچوب اقتصادی، برای آن راهکار و برنامه ارائه دهیم.

او البته بر لزوم روشن شدن ابعاد واقعی سفر هم تاکید می‌کند و می‌گوید: خوشحالیم که بگوییم ۱۰۰میلیون جابه‌جایی در نوروز داشته‌ایم، ولی کسی باید بگوید که تبعات اقتصادی این همه جابه‌جایی چیست؟ در این سفرها، چه چیزی جابه‌جا شد؟ به‌نظر من، این جابه‌جایی‌ها حتی دستاوردهای یک سفر به‌عنوان پدیده‌ای برای فرار از زندگی معمولی و استراحت را هم ندارند.

معاون وزیر ارشاد با بیان این‌که اقتصادی دیدن و اقتصادی عمل کردن در حوزه گردشگری به پایداری آن کمک می‌کند، افزود: وقتی هزینه و فایده را در این بخش مورد توجه قرار ندهیم به این دیدگاه می‌رسیم که اقتصادی عمل کردن، یعنی سود بیشتر و برای سود بیشتر، محیط‌زیست را تخریب می‌کنند، بافت اجتماعی را برهم می‌زنند.

او با اشاره به این‌که از نظر اقتصادی، توصیه نمی‌شود که کشور از لحاظ درآمدی وابستگی زیادی به گردشگری داشته باشد، معتقد است: گردشگری، صنعتی زیبا ولی شیشه‌ای است و این نگرانی همیشه در کشورهایی که وابستگی شدید به این صنعت دارند، وجود دارد که بالاخره ممکن است یک روزی دامن‌شان را بگیرد.

امروز ترکیه درحالی‌که درآمد زیادی از گردشگری دارد، زمزمه‌های گردشگری مذهبی را از آنجا می‌شنویم، چون این گردشگری موجود زمینه‌های مخالفت میان مردم را کم‌کم شکل داده و مردم مسلمان آنجا مظاهر خاصی را از گردشگری دیده‌اند و دولت با پیش‌بینی آینده درحال بیان لزوم افزایش سهم گردشگری مذهبی است.

ایمانی‌خوشخو در پایان با تاکید بر این‌که باید تکلیف خود را با گردشگری به‌عنوان یک صنعت یا پدیده‌ای اجتماعی مشخص کنیم، می‌گویدکه صنعتی شدن، ملزومات خود را دارد و اگر به‌درستی دیده نشود، می‌تواند لطمه‌ای جدی به توسعه پایدار گردشگری بزنند.

یاد بود

شیخ صدوق، گنجینه فقه شیعه

ابوجعفر محمدبن علی‌بن بابویه قمی ملقب به «شیخ صدوق» در صف اول محدثین و علمای اثناعشری جای دارد و به عنوان یکی از ارکان فقه شیعه به شمار می‌رود.پس از گذشت ۱۰ قرن از وفات این محدث بزرگ، برکات آثار و خدماتش باعث شده تا ۱۵ اردیبهشت را به عنوان روز بزرگداشت شیخ صدوق نامگذاری کنند. شیخ صدوق رحمت‌الله‌علیه یکی از برجسته‌ترین چهره‌های درخشان علم و فضیلت است که نزدیک به عصر زندگانی ائمه(ع) می‌زیست و با جمع‌آوری روایات اهل البیت(ع) و تالیف ده‌ها کتاب نفیس و گرانبها به اسلام و تشیع خدمات ارزنده‌ای کرد.

زندگینامه شیخ صدوق

محمدبن علی بن حسین بن بابویه قمی مشهور به «شیخ صدوق» در سال‌های ۳۰۶ یا ۳۰۷ هجری قمری در خاندان علم و تقوی در شهر مذهبی قم دیده به جهان گشود. پدر بزرگوارش علی بن حسین بن موسی بن بابویه از علما و فقهای بزرگ زمان خود بود.عمر بابرکت علی بن بابویه از ۵۰ می‌گذشت و او هنوز فرزندی نداشت، لذا نامه‌ای را از طریق حسین بن روح نوبختی (سومین نایب خاص امام زمان(ع) برای حضرت ولی‌عصر(عج) فرستاد و از ایشان درخواست کرد تا ایشان از خدا بخواهد که خداوند فرزندی صالح و فقیهی خدمتگزار به او عطا کند. پس از چندی، درخواست او اجابت شد و خداوند به او «محمد» را عطا کرد که در تاریخ «شیخ صدوق» نام گرفت.شیخ صدوق روزگار طفولیت و سنین جوانی را در دامان علم و فضیلت و تقوای خانوادگی‌اش سپری کرد و تحت تعلیم و تربیت پدر قرار گرفت، به گونه‌ای که به لحاظ تیزهوشی و حافظه فوق‌العاده قوی در مدتی کوتاه به قله‌های بلندی از کمالات انسانی دست یافت و توانست در کمتر از ۲۰ سالگی، هزاران حدیث را با سلسله سند آنها حفظ نماید و از همه مهم‌تر به آنها عمل نماید.

آثار علمی صدوق

شیخ صدوق در راه جمع‌آوری احادیث، از بلخ تا بخارا، از کوفه تا بغداد، از مشهد تا نیشابور، و از آنجا تا مکه و مدینه سفر کرد و مشکلات فراوانی را به جان خرید و با کوله باری از احادیث پیامبر و اهل بیت(ع) به ری بازگشت. هرچند که بیشترین فرصت و زحمت وی صرف جمع آوری و تدوین احادیث گشت، اما او را نمی‌توان تنها یک محدث یا فقیه نامید بلکه نظر به گوناگونی تالیفات او و سخنان عالمان دینی در حق وی، پی به دامنه دانش بیکران او خواهیم برد.

جمع آوری و تدوین حدیث با توجه به موقعیت زمانی (قرن چهارم) و کمبود امکانات نگارشی و تحقیقی در آن عصر، حاکی از تلاش طاقت فرسای اوست که امروز انجام چنین امر بزرگی با وجود امکانات زیاد، حتی از توان یک گروه علمی هم خارج است.شیخ طوسی در کتاب «الفهرست» نوشته‌های صدوق را نزدیک به ۳۰۰ کتاب عنوان کرده است. کتابهای شیخ همه در نهایت نیکویی، استحکام و حسن سلیقه و شیوایی است.ابتکار وی در انتخاب موضوعات زنده و متنوع و مطالب موردنیاز جامعه کم نظیر است.

این دانشمند بزرگ هم در زمینه فقه و احکام دین کتاب نوشته (المقنع) و هم فلسفه احکام و علت تشریح آنها را بیان کرده (علل الشرایع) و هم وظایف عملی مسلمین را تبیین کرده (دعائم الاسلام فی معرفه الحلال والحرام) و هم مسائل عقیدتی و فکری را به بهترین وجه تشریح کرده است(التوحید).

غروب خورشید

شیخ صدوق سرانجام پس از عمری تلاش و تحقیق در سنگر پاسداری از حریم تشیع و فقه اهل البیت(ع) در سال ۳۸۱ هـ ق در ۷۵ سالگی دعوت پروردگار خویش را لبیک گفت و در شهر ری، در جوار رحمت بی‌منتهای او جا گرفت.این محل سپس به نام «ابن بابویه» به یکی از قبرستان‌های کهن و دیرین منطقه ری تبدیل شد که افراد وصیت می‌کردند، پیکرشان در کنار این عالم بزرگ که حق بزرگ وی به اسلام و مسلمین غیرقابل انکار است، دفن شوند.

گرچه در طول تاریخ، این آرامگاه همواره مورد احترام شیعیان بوده ولی حادثه‌ای که در سال ۱۲۳۸ هـ .ق اتفاق افتاد، عظمت و اعتبار صدوق را در نزد زائران حرمش بیشتر معلوم کرد و ارادت آنان را نسبت به وی دوچندان کرد.صاحب «روضات الجنات» نقل می‌کند که در زمان فتحعلی شاه، در سال ۱۲۳۸ هـ .ق باران زیادی بارید که بر اثر آن، اطراف مزار شریف شیخ صدوق فروکش کرد و شکافی در کنار آن پدید آمد. مومنان در پی اصلاح برآمدند و هنگام تعمیر به سردابی که جسد شیخ در آن مدفون بود، رسیدند. وقتی که وارد سرداب شدند، جسد را سالم یافتند که آثار رنگ حنا هنوز بر ناخن‌های وی باقی بود.

این خبر به سرعت در تهران پیچید تا آنکه فتحعلی شاه قاجار نیز از آن مطلع شد و دستور داد تا سرداب را نپوشانند تا او شخصا جسد را ببیند. شاه و همراهان وی در محل حاضر شدند و به همراه جمعی از بزرگان و علما به سرداب وارد شدند و همگی جسد را سالم مشاهده کردند. آنگاه دستور داد تا سرداب را بپوشانند و پس از آن دستور تعمیر و تجدید بنای بقعه را صادر کرد.

سودوکو

سودوکو

جدول سودوکو نیازی به اطلاعات عمومی یا اختصاصی نداشته و سرگرمی مناسبی برای تقویت حافظه و سرعت عمل آن است.

روش حل

ابتدا در تمام خانه‌های خالی جدول، اعداد را از یک تا ۹ می‌نویسیم.

سپس به سراغ یکی از اعدادی که از قبل توسط طراح نوشته شده می‌رویم و تمام اعداد مشابه آن را که در عرضش (به صورت افقی) قرار گرفته‌اند پاک می‌کنیم و سپس یک خط افقی در بالای آن عدد می‌کشیم که مشخص باشد.

در این مرحله همانند مرحله قبل عمل می‌کنیم، با این اختلاف که در تمام خانه‌های عمودی در بالا یا پایین عدد مورد نظر اعداد مشابه را پاک می‌کنیم و سپس با یک خط عمودی در کنار آن عدد آن را مشخص می‌نماییم. اکنون باید اعداد مشابه عدد مورد نظر را در مربع ۹ خانه‌ای متناظر، پاک کنیم و عدد را با یک دایره بر دور آن مشخص کنیم.

فقط سه مرحله قبلی را در مورد تمام اعداد از قبل نوشته شده (اعداد چاپی) تکرار کنیم و کشیدن خطهای عمودی افقی و دایره را بر آن عددها نباید فراموش کنیم که این عمل میتواند به شما نشان دهد که کدام یک از قلم افتاده است. وقتی که تمام اعداد چاپی با هر سه علامت مشخص شد کار ما تا این مرحله تمام شده است. در این مرحله به دنبال خانه‌هایی می‌گردیم که فقط یک عدد در آنها باقی مانده و آن اعداد را پررنگ می‌کنیم.

ما باید در هر ستون نیز عددی را که فقط یکبار در آن ستون آمده، پیدا کنیم که این عدد یقینا جواب همان خانه است و این عدد را هم پررنگ کنیم. اکنون در هر مربع ۹ خانه‌ای عددی را که فقط یکبار در این ۹ خانه آمده است ،یافته و به عنوان جواب یادداشت می‌کنیم.

ساده

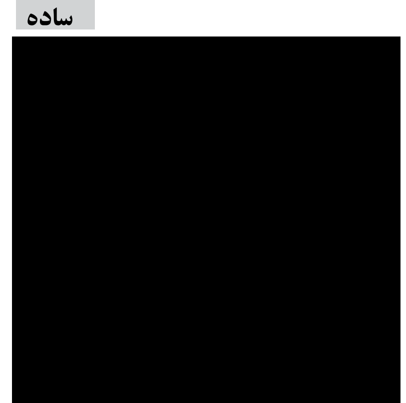

متوسط

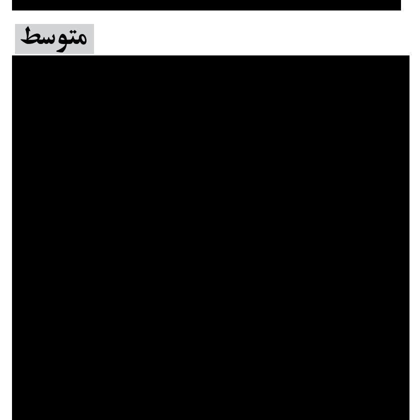

سخت

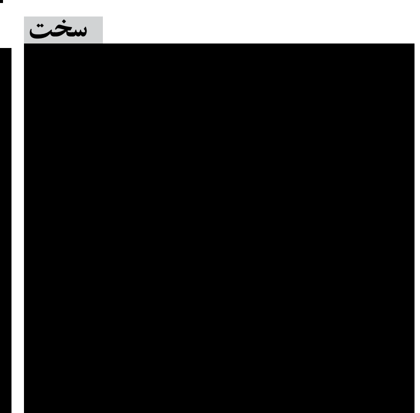

جدول متقاطع

جدول شماره۷

افقی:

۱- کانالیزه - رفیق ترکی
۲- دین برتر - احصائیه - از مدلهای اتوبوس
۳- وسیله ای باری پروش اندام- صدمات - کوه اروپا
۴- صابون خیاطی - کلاه پادشاه - بوی ماندگی - پایتخت ایران
۵- پایتخت آلمان - برقرار - عدد روستا
۶- فراموشی - اندوهگین و افسرده - مدرسه قدیمی
۷- چپاول و تاراج - فیل ماقبل تاریخ - هنگام
۸- هر طبقه زمین - از شهرهای ایلام - ضعیف
۹- از مواد ضد عفونی کننده - محبس - بخت و اقبال
۱۰- از شهرهای آذربایجان غربی - دعای صبح جمعه - حیوان اهلی
۱۱- عید ویتنامی ها - فن - آتش برافروخته
۱۲- حشره عسل ساز - علامت مصدر جعلی - برداشت محصول - آش
۱۳-باختن -رجم - سخن ظریف
۱۴- زندانیان - برادران انگلیسی دربار صفویان - قلب قرآن
۱۵- نامطبوع - نفت

عمودی:

۱- خوشحال و خوش - مختل کننده صحبت با دیگران
۲- حیوان سر بریده - آب روان و جاری - تنبل
۳- سگ - به بعضی‌ها می‌گویند - صفت سیب‌زمینی
۴- میله ورزشی - ابر نزدیک به زمین - جعبه میز - ضمیر غائب
۵- از شهرهای کرمان - سیب آذری است و نیز فیلمی از اکبر صادقی - رشته کوه ایرانی
۶- خوردنی نوروزی - آتشگیره - پراکنده کردن
۷- وسیله دروگری - مایوس - سایر و غیر
۸- طرف راست - از جزایر خلیج فارس - چیره شدن
۹- متضاد ویران - باقی بودن - طایفه
۱۰- یار مشهدی - خدای خورشید - تازه و سبز
۱۱- برچسب - نامور و زبانزد - حرف دهان کجی
۱۲- افشای راز - شهر بی قانون - آخرین توان - گیاه رنگرزی
۱۳- پول آمریکا - شکست خورده - از حروف یونانی
۱۴- فرزندان - سازمان فضایی آمریکا - سینه
۱۵- فیلسوف آلمانی - چرب زبانی

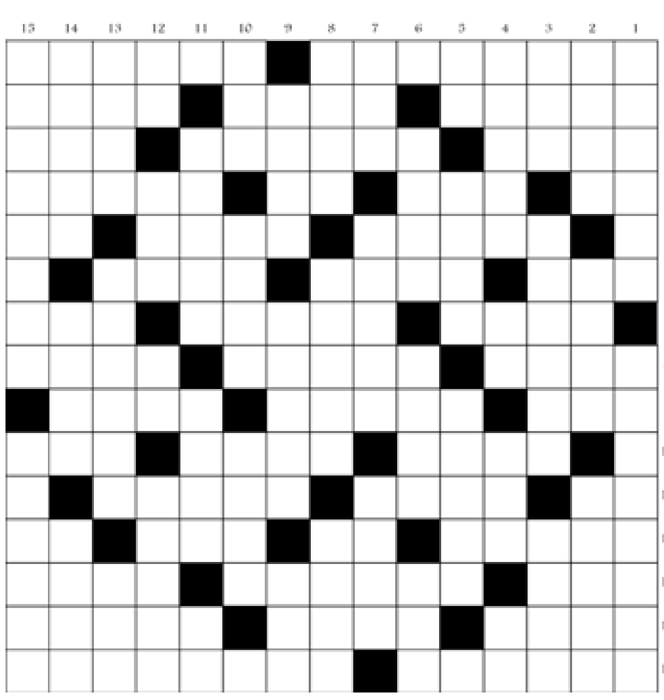
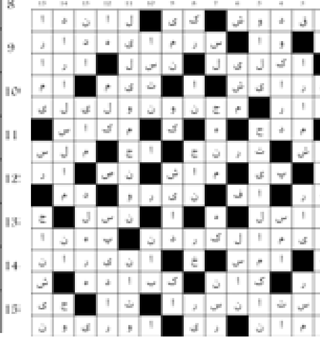
حل جدول شماره ٦